

Vergaderjaar 2007–2008

30 420

Emancipatiebeleid

Nr. 52

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 oktober 2007

De visitatiecommissie emancipatie heeft begin van dit jaar haar eindrapportage «Emancipatiebeleid en *gender mainstreaming* bij het Ministerie van Economische zaken» opgeleverd. Deze rapportage is door de voormalige bewindspersonen reeds aan uw Kamer toegezonden.

Hierbij vindt u de hoofdlijnen van deze eindrapportage en onze reactie daarop. Op verzoek van minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, die verantwoordelijk is voor het emancipatiebeleid, verschijnt onze reactie tegelijk met de in het Coalitieakkoord aangekondigde Emancipatienota. De kern van onze reactie is tevens opgenomen in deze Emancipatienota. In de bijlage bij deze brief kan gevonden worden de wijze waarop het Ministerie van Economische Zaken (EZ) *gender mainstreaming* heeft verankerd in beleid en uitvoering.

I – Hoofdlijnen van de eindrapportage

Hieronder volgen de hoofdlijnen van de eindrapportage van de visitatiecommissie. Deze hoofdlijnen gaan in op (1) de organisatie van *gender mainstreaming* en (2) de toepassing van *gender mainstreaming*.

Organisatie

De visitatiecommissie constateert dat gaandeweg het visitatietraject dat de ondersteuning van haar werkzaamheden is verbeterd. De visitatiecommissie stelt eveneens vast dat EZ het afgelopen jaar een duidelijke stap voorwaarts heeft gemaakt op het gebied van infrastructuur voor *gender mainstreaming*. De visitatiecommissie adviseert wel om de kennis over *gender mainstreaming*, zowel van de trekkers van het proces van *gender mainstreaming* als van beleidsmedewerkers, te vergroten.

Toepassing

De visitatiecommissie had aanvankelijk de indruk dat bij EZ weinig meer werd gedaan aan *gender mainstreaming* dan het stimuleren van vrouwelijk ondernemerschap en het bepleiten van kinderopvang. Inmiddels onderkent de visitatiecommissie dat EZ meer activiteiten ontplooit.

Tegelijkertijd valt het de commissie op dat EZ weinig enthousiasme kan opbrengen voor de problematiek van *gender mainstreaming* («een afwachtende en defensieve houding»). De visitatiecommissie is van mening dat EZ nog niet altijd de mogelijkheden van *gender mainstreaming* onderkent.

De visitatiecommissie noemt als mogelijkheden onder meer het beter benutten van het Centrum voor Sociale Innovatie met het oog op het vergroten van het arbeidsvolume, het binnen maatschappelijk verantwoord ondernemen structureel monitoren van het bevorderen van vrouwen in topposities, het door de EVD systematisch aandacht schenken aan vrouwelijke ondernemers, het monitoren van het gebruik van (subsidie)-instrumenten door mannelijke en vrouwelijke ondernemers, het kritisch bezien van de toelatingsprocedure voor kenniswerkers, het systematisch meenemen van onder meer *gender* bij opdrachten aan adviescolleges en het meenemen van het aspect van *gender mainstreaming* in de voortgangsrapportages van het Nationaal Hervormingsprogramma. De visitatiecommissie raadt EZ aan om een aantal concrete emancipatiethema's te kiezen en daarop trachten meetbare vooruitgang te boeken.

II – Reactie op de eindrapportage

Hieronder volgt een reactie op de hoofdlijnen van de eindrapportage van de visitatiecommissie.

Organisatie

Zoals door de visitatiecommissie in haar eindrapportage reeds is opgemerkt, is bij EZ de organisatorische inbedding van *gender mainstreaming* versterkt. Deze vernieuwde inbedding kenmerkt zich door:

- De secretaris-generaal is portefeuillehouder voor *gender mainstreaming*.
- Een nieuw departementsbreed netwerk *gender mainstreaming* (niveau plaatsvervangend directeur) komt een aantal keer per jaar om een vinger aan de pols te houden met betrekking tot de toepassing van *gender mainstreaming*. Dit jaar heeft dit netwerk bijvoorbeeld in samenwerking met E-Quality een workshop georganiseerd over de mogelijkheden van toepassing van *gender mainstreaming*.
- De directie Algemene Economische Politiek van het dg Economische Politiek verzorgt de departementsbrede coördinatie en deelname aan de Interdepartementale Commissie Emancipatie (deze directie verzorgt ook voor andere departementsoverstijgende beleidsonderwerpen, zoals strategie en kennis, de coördinatie).

Met een verbetering van de organisatorische inbedding is het werk vanzelfsprekend niet gedaan. Het gaat uiteindelijk om het verbeteren van de effectiviteit van het beleid. Dat komt hieronder aan bod.

Toepassing

In lijn met het advies van de visitatiecommissie kiezen wij een aantal thema's waarop wij concrete vooruitgang willen boeken met de toepassing van *gender mainstreaming*. Naast deze thema's kent EZ beleid dat sekseneutraal van aard is. Ook dit beleid heeft aantoonbaar positieve

effecten voor vrouwen. Zo is mede als gevolg van het startersbeleid het aantal vrouwelijke starters toegenomen van 18 000 (2000) tot 28 000 (2007, Kamer van Koophandel) en is mede door maatregelen gericht op het verbeteren van de werking van de arbeidsmarkt de brutoarbeidsparticipatie van vrouwen toegenomen van 55,8% (1996) tot 67,7% (2006, Eurostat). Voor een aantal specifieke thema's willen wij echter nog een extra slag maken. Hieronder is aangegeven hoe wij dat willen doen.

De visitatiecommissie wijst op de noodzaak tot een betere monitoring van de toepassing van *gender mainstreaming*. Een goede monitoring biedt namelijk aanknopingspunten voor eventueel nieuw beleid. Wij pakken de volgende zaken op:

- Voor alle subsidieregelingen waarbij de aanvrager een natuurlijk persoon is, wordt bijgehouden of de aanvrager een mannelijke- of vrouwelijke ondernemer is. Door de uitvoeringsorganisaties SenterNovem en EVD wordt hierover aan het kerndepartement gerapporteerd. Het gaat dan in ieder geval om de regelingen PSB, WBSO, Energising Development, Biogas for better Life, Eureka/GL/OM, Europese Kaderprogramma's en de nieuwe regeling voor Microkredieten. Indien deze rapportages aanleiding geven tot beleidswijzigingen (bijvoorbeeld meer gerichte voorlichting aan netwerken van vrouwelijke ondernemers) wordt daar in de begroting over gerapporteerd.
- Bij evaluaties van subsidieregelingen en taakopdrachten ten behoeve van adviserende organen wordt daar waar relevant het aspect van *gender mainstreaming* meegenomen.
- In de voortgangsrapportage van het Nationaal HervormingsProgramma wordt bij richtsnoeren 18, 19 en 20 en indien relevant ook bij andere richtsnoeren aandacht besteed aan *gender mainstreaming*.

De visitatiecommissie wijst ook op de noodzaak van een betere toepassing van *gender mainstreaming*. Hieronder volgen de acties die worden opgepakt:

- *Vrouwelijk ondernemerschap*. Vrouwelijk ondernemerschap wordt gestimuleerd door het ondersteunen van netwerken van vrouwelijke ondernemers. Daarnaast wordt de overstap van werknemer naar ondernemer versoepeld. Dit maakt vooral voor vrouwen ondernemerschap aantrekkelijk, dit omdat zij vaker in deeltijd ondernemen. Een voorziening voor de verzekering van zwangerschapsverlof wordt in het leven geroepen. De aanmeldtermijn voor de vrijwillige verzekering bij het UWV voor ziekte en arbeidsongeschiktheid wordt verlengd van 4 weken naar 13 weken. Het Kabinet studeert op de problematiek van arbeidsongeschiktheid van zelfstandige ondernemers. Er wordt een faciliteit voor microkredieten geïntroduceerd. Deze faciliteit maakt naar verwachting voor uitkeringsgerechtigden, lager opgeleiden, allochtonen en vrouwen de stap naar het ondernemerschap eenvoudiger. Tot slot wordt de streefwaarde voor deelname van vrouwen aan handelsmissies verhoogd van 10% naar 20%.
- *Arbeidsparticipatie*. EZ is betrokken bij de uitwerking van beleidsmaatregelen gericht op het vergroten van de participatie (zoals opgenomen in pijler IV «Sociale samenhang»). Concreet gaat het hierom in het Coalitieakkoord genoemde maatregelen als het geleidelijk afschaffen van de overdraagbaarheid van de heffingskorting, het invoeren van een inkomensafhankelijke aanvullende combinatiekorting, het uitwerken van de harmonisatie van regelgeving voor kinderopvang en voor- en vroegschoolse educatie en het vaststellen van een nieuwe kennismigrantenregeling. Daar waar relevant wordt bij de uitwerking *gender mainstreaming* meegenomen. Tot slot is sociale innovatie één van de thema's in het werkprogramma 2008 van Syntens. Door toepassen van sociale innovatie kunnen werkgevers meer potentiële doelgroepen aantrekken en bestaande werknemers

beter benutten. Het NCSI besteedt ook aandacht aan het thema flexibilisering van arbeid. *Best practices* op het gebied van sociale innovatie, waaronder voorbeelden van flexibilisering van arbeid en dagindeling zijn terug te vinden in de databank van het Nederlands Centrum voor Sociale Innovatie (www.ncsi.nl). Bij het beleid gericht op sociale innovatie wordt de in het kader van het visitatieproces opgestelde rapportage «Maak meer werk van vrouwen» (april 2007, Jolande Sap) betrokken.

- *Vrouwen in de top*. In het MJB 2006–2010 is de indicator vrouwen in topfuncties in het bedrijfsleven van minimaal 20% in 2010 opgenomen als vertaling van de doelstelling «Het realiseren van een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in besluitvormende posities». Samen met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt het Ambassadeursnetwerk Glazen Plafond gesubsidieerd voor in ieder geval nog twee jaar. Het Ambassadeursnetwerk bestaat uit prominente bestuurders uit het bedrijfsleven, de overheid en non-profit organisaties en is gericht op het stimuleren van vrouwen in topposities. Hoewel het aandeel vrouwen toeneemt, zijn wij van mening dat deze ontwikkeling zich nog te langzaam voltrekt. Het Ambassadeursnetwerk onderkent dit en wil dat aanpakken door dit jaar de Diversiteit & Inclusion Code te ontwikkelen. Deze code zal bedrijven enerzijds de instrumenten aanreiken waarmee zij meer vrouwen in de top kunnen krijgen. Anderzijds kunnen bedrijven hiermee inzicht en verantwoording geven in en over hun diversiteitsbeleid als zij dat wensen. De bedoeling is om deze code tijdens de slotbijeenkomst van het netwerk in maart 2008 te presenteren en door de ambassadeurs te laten ondertekenen. Ook zal het Ambassadeursnetwerk aansluiten bij de Glazen Plafond Index van OCW in het zichtbaar maken van de stand van zaken binnen een bedrijf op zich en vergeleken met die van branchegeenoten. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de meerwaarde van diversiteit voor het bedrijfsleven en de economie in het algemeen. Dat kan bedrijven ook prikkelen om hun m/v-diversiteit te versterken. Daarbij kan het Ambassadeursnetwerk van dienst zijn door bedrijven de instrumenten en best practices aan te reiken waarmee zij hun aandeel vrouwen in de top kunnen verhogen. Verder doet de commissie Frijns eind dit jaar aanbevelingen voor het opnemen van diversiteit in de Code Tabaksblad. In aanvulling daarop wordt in de transparantiebenchmark voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen expliciet aandacht besteed aan het criterium «Vrouwen in topposities». Meer transparantie kan de prikkels bij bedrijven versterken om in hun personeelsbeleid actief in te zetten op het benutten van het vrouwelijke talent. Ook zal op 30 oktober a.s. een TopBrainstorm over diversiteitsbeleid in Nederland worden gehouden met de Minister President, de Minister van Emancipatie, de Staatssecretaris van Economische Zaken, een aantal vrouwen in topposities, academische experts en vertegenwoordigers van het Nederlandse bedrijfsleven. Deze TopBrainstorm moet uitmonden in een aantal direct implementeerbare actiepunten, die de aanzet vormen voor een structureel diversiteitsbeleid waarmee de vrouwenparticipatie aan de Nederlandse top verbeterd kan worden. Het Ambassadeursnetwerk Glazen Plafond neemt ook deel aan deze bijeenkomst. Tot slot wordt bij de benoeming van de voorzitters en leden van adviserende organen van EZ gestreefd naar een evenredige deelneming van vrouwen en personen behorende tot etnische of culturele minderheidsgroepen.

Tot slot merkt de visitatiecommissie op dat de bewustwording bij medewerkers over *gender mainstreaming* versterkt kan worden. Boven genoemde acties geven onze inziens aan dat door de rapportage van de visitatiecommissie de bewustwording reeds versterkt is. Niet uit te sluiten

is dat ook bij andere beleidsonderwerpen meer mogelijkheden bestaan voor toepassing van *gender mainstreaming*. Om dat inzichtelijk te krijgen gaan wij nadrukkelijker toetsen of met de dimensie van diversiteit in (nieuw) beleid voldoende rekening wordt gehouden.

De minister van Economische Zaken
M. J. A. van der Hoeven

De staatssecretaris van Economische Zaken,
F. Heemskerk

a) Commitment ambtelijke en politieke top

Zoals door de visitatiecommissie in haar eindrapportage reeds is opgemerkt, is bij EZ de organisatorische inbedding van *gender mainstreaming* versterkt. Deze vernieuwde inbedding kenmerkt zich door:

- De bewindspersonen zijn politiek verantwoordelijk voor het toepassen van *gender mainstreaming*.
- De secretaris-generaal is portefeuillehouder voor *gender mainstreaming*.
- Een nieuw departementsbreed netwerk *gender mainstreaming* (niveau plaatsvervangend directeur) komt een aantal keer per jaar om een vinger aan de pols te houden met betrekking tot de toepassing van *gender mainstreaming*.
- De directie Algemene Economische Politiek verzorgt de departementsbrede coördinatie en deelname aan de Interdepartementale Commissie Emancipatie.

b) Vastleggen van verantwoordelijkheid (wie is aanspreekbaar op de verschillende niveaus)

- De beleidsdirecties zijn zelf verantwoordelijk voor het toepassen *gender mainstreaming* voor beleid waar zij verantwoordelijk voor zijn. De bewindspersonen zijn uiteindelijk eindverantwoordelijk.
- Het EZ-brede netwerk heeft een reflecterende rol met betrekking tot de toepassing van *gender mainstreaming* en rapporteert aan de bestuursraad over de voortgang van de acties die zijn aangekondigd in de reactie op de eindrapportage van de visitatiecommissie emancipatie.
- De directie Algemene Economische Politiek heeft een departementsbrede coördinerende rol.

c) Beschikbaarheid van genderdeskundigheid

Beschikbaarheid van gender deskundigheid is aanwezig bij de sg als portefeuillehouder, het departementsbrede netwerk *gender mainstreaming* en de directie Algemene Economische Politiek als coördinerende directie. Specifieke expertise wordt desgewenst van buiten EZ ingehuurd. Zo heeft E-Quality april van dit jaar een workshop georganiseerd over de mogelijkheden van toepassing van *gender mainstreaming*.

d) Inzet van instrumenten

Voor een antwoord op (d) wordt verwezen naar bijgaande brief waarin wordt ingegaan op (1) monitoring van subsidieregelingen; (2) evaluaties van subsidieregelingen en taakopdrachten ten behoeve van adviserende organen en (3) de voortgangsrapportage van het NHP.

e) Expliciet emancipatiebeleid met duidelijke doelstellingen en inzet van middelen (formatie en budget)

Voor een antwoord op (e) wordt verwezen naar bijgaande brief, waarin wordt ingegaan op (1) vrouwelijk ondernemerschap; (2) arbeidsparticipatie en (3) vrouwen in de top.